

СТАНОВИЩЕ

относно дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ по Клинична психология на Кирил Бозгунов на тема:

Конструктът психопатия и връзката му с други психологически конструкти

Рецензент: проф. д.пс.н. Ваня Матанова

Дисертационният труд на Кирил Бозгунов е посветен на личностовата абнормност, която е една от най-значимите и най-сложни в психиатрията и клиничната психология. Според докторант Бозгунов докато при „тежките психични разстройства се наблюдават ясно разграничими и често таксономични различия между патология и норма, то при личностовата абнормност тези граници са доста по-неясни. Това оказва влияние върху дефинирането на ясни диагнози и конструкти в тази сфера“.

Психопатита е най-старият термин, отнасящ се до личностовата абнормност. Терминът претърпява дълго развитие, но и досега се използва в различен смисъл, което води до трудности в неговото дефиниране.

Разбирането на психопатията като единен конструкт е широко разпространено, но съществуват твърде много трудности около дефиницията, мултидимензионалността и континуумния характер.

Както отбелязва и самия докторант твърде много въпроси остават неизяснени относно конструкта психопатия. Публикациите по тази тема у нас са твърде ограничени, макар че се наблюдава увеличаващ се интерес към темата. Един от сериозните и неразрешени въпроси е този

за връзката на психопатията с други психологически конструкти, което е и тема на представената дисертация.

Целта на дисертационния труд е да разшири разбирането за психопатия като единен конструкт и да изясни връзката между психопатията, тревожността и алекситимията в българска популация от зависими към психоактивни вещества.

В дисертационния труд на Кирил Бозгунов е направен изключително задълбочен анализ на разбирането за психопатия. Критично са анализирани множество теории и автори позиции. Задълбочено са анализирани и тревожността и алекситимията. В световната специализирана литература липсват достатъчен брой изследвания за връзката между психопатия и тревожност, като почти всички са извършени върху затворници в американска популация. Липсват и достатъчно изследвания за връзката между психопатията и алекситимията, а данните от такива изследвания са твърде противоречиви. Обикновено се предполага, че психопатията и алекситимията са положително свързани. Повечето изследвания са оценявали антисоциално личностово разстройство, а не психопатия. Изследванията за връзката между психопатия и зависимост към психоактивни вещества показват по-високи нива на психопатия у развилите зависимост или злоупотреба.

Известни са изключително малък брой изследвания на психопатията в специфични извадки, което е осъществено в представения дисертационен труд. Направен е успешен опит да се изясни до каква степен връзката на психопатията с тревожността и алекситимията е медирана от зависимостта.

Целта и задачите са ясно и точно представени. Хипотезите са прецизно формулирани.

Анализът показва, че изследваните групи не се различават по общия резултат за алекситимия и по външно ориентирано мислене. Установени са различия в подskalата трудности в идентифицирането и описването на емоции. Направеният анализ показва, че полизависимата група е значително по-алекситимична, отколкото контролната група. Като цяло полизависимата група представя индивиди с най-тежко изразена психопатология и това може да е

свързано с по-високите нива на алекситимия. Налице е тенденция повишената тревожност при злоупотребяващи с психоактивни вещества да е по-слабо изразена при индивидите, употребяващи стимуланти, отколкото при тези, употребяващи опиоиди.

Корелацията между тревожността и психопатията отчита тенденцията за липса на взаимовръзка. Получените от докторант Бозгунов резултати съответстват на разбирането за липса на връзка между общия резултат по психопатия и тревожност.

Установено е емпирично, че при групите на зависимите към вещества се наблюдават по-високи нива на психопатия, като тези нива са по-високи при хероиновите и полизависимите. Същата тенденция се наблюдава и при тревожността, а при алекситимията ясна взаимовръзка не се отчита.

Анализът на емпиричните данни и литературния анализ дават основание да се поддържа концепциите за многофакторния и континуумен характер на психопатията, което има както теоретична, така и практическа стойност.

Приносите на дисертационния труд на Кирил Бозгунов са безспорни. За пръв път в България се изследва взаимовръзката на психопатията с тревожността, психопатия и алекситимия. За пръв път се провежда емпирично изследване на взаимовръзката на психопатията с алекситимията, като се взема под внимание факторът зависимост от психоактивни вещества и се изследват групи със зависимост само към едно вещество.

Библиографията по темата на дисертацията е впечатляваща – осем публикации в престижни научни списания у нас и в чужбина и 14 представяния на научни конференции и форуми у нас и в чужбина.

Авторефератът съдържателно отразява дисертационния труд.

Представеният дисертационен труд е на актуална проблематика, слабо позната, както в световен мащаб, така и в нашата специализирана литература. Направено е мащабно емпирично изследване, данните от което могат да послужат за изясняване на конструкта психопатия. Дисертационният труд на Кирил Бозгунов е написан на научно издържан език и стил.

Имайки предвид актуалността на разглежданата проблематика, високият потенциал на докторанта за теоретичен анализ и за количествен и качествен анализ на емпирични данни, високата му критичност при анализа на литературни източници и емпирични данни, предлагам на Уважаемото Научно Жури да присъди на Кири Бозгунов образователната и научна степен ДОКТОР по Клинична психология.

19.10.2017г.

Рецензент:.....

Проф.д.пс.н. Ваня Матанова